

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

Факультет _____ філологічний _____

Кафедра _____ германської та слов'янської філології _____

“ЗАТВЕРДЖУЮ”:

Перший проректор _____

(ПІБ)

20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**МЕТОДОЛОГІЯ ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК ТА ОСНОВИ
ЛІНГВІСТИЧНОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ**

(найменування навчальної дисципліни)

**підготовки здобувачів
другого (магістерського)**

рівня вищої освіти

(вказати рівень вищої освіти)

**спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література
(англійська))**

(шифр і назва спеціальності)

**за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Мова і
література (англійська))»**

(назва освітньої програми)

мова навчання українська

Слов'янськ – 2020 р.

Розробники:

д. ф. н., проф. Глушенко В. А., завідувач кафедри германської та слов'янської філології;

к. ф. н. Руденко М. Ю., старший викладач кафедри германської та слов'янської філології.

Рецензенти:

к. ф. н., доц. Орел А. С., доцент кафедри германської та слов'янської філології;

к. ф. н., доц. Рябініна І. М., доцент кафедри української мви та літератури.

Робочу програму розглянуто і схвалено на засіданні кафедри германської та слов'янської філології 27 серпня 2020 р., протокол № 1.

Завідувач кафедри

В. Глушенко

д. філ. н., проф. Глушенко В. А.

Погоджено групою забезпечення спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))

Керівник групи забезпечення

В. Глушенко

д. філ. н., проф. Глушенко В. А.

Затверджено та рекомендовано до впровадження вченою радою Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» 28 серпня 2020 р., протокол № 1.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3.	Вибіркова	
Загальна кількість годин – 90.	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 2, самостійної роботи здобувача – 4.	Лекції	
	14 год.	4 год.
	Практичні	
	16 год.	6 год.
	Лабораторні	
	-	-
	Самостійна робота	
	60 год.	80 год.
Вид контролю: залік		

Метою вивчення навчальної дисципліни «Методологія філологічних наук та основи лінгвістичної історіографії» є: дати системний опис наукових проблем у галузі методології філологічних наук та лінгвістичної історіографії; ознайомити здобувачів із сучасною теорією лінгвістичного методу з акцентуванням уваги на широкому та вузькому трактуванні методу; на матеріалі порівняльно-історичного мовознавства (компаративістики) надати їм базові знання про наукову лінгвістичну парадигму як про панівну на кожному етапі історії лінгвістичних учень систему поглядів на мову; висвітлити історію порівняльно-історичного мовознавства 20-х рр. XIX ст. – 30-х рр. XX ст. з розкриттям особливостей компаративістики 20-х – 60-х рр. XIX ст. і принципів дослідження мови в працях учених Харківської, Лейпцизької, Московської та Казанської лінгвістичних шкіл.

2. Матриця результатів навчання, методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни «Методологія філологічних наук та основи лінгвістичної історіографії»

Результати навчання	Методи навчання	Методи контролю
<p>Знати відомості про теоретичні основи традиційної та новітньої методології філологічних досліджень. Застосовувати на практиці базові навички підбору й аналізу наукових фактів з використанням методів філологічних наук. Орієнтуватися в основних поняттях і термінах лінгвістичної методології та історіографії. Знати концепції лінгвістичного методу і класифікації лінгвістичних методів. Знати прийоми та процедури актуалістичного й інших лінгвістичних методів і вміти їх застосовувати. Орієнтуватися в дискусійних питаннях методології філологічних наук та лінгвістичної історіографії. Уміти давати характеристику лінгвістичним школам, науковим працям сучасних лінгвістів і мовознавців минулого, лексикографічним здобуткам тощо. Знати закономірності розвитку порівняльно-історичного мовознавства 20-х рр. XIX ст. – 30-х рр. XX ст. Володіти культурною мислення, навичками аналізу наукових текстів, основними прийомами й засобами отримання, зберігання, обробки й узагальнення інформації.</p>	<p>Структурний, актуалістичний, порівняльно-історичний, абстрактно-делукативний, конкретно-індуктивний, проблемний, пошуковий.</p>	<p>Спостереження за навчальною діяльністю здобувачів; усні та письмові відповіді на запитання здобувачів; усне опитування з певних конкретних тем курсу; підготовка здобувачами доповідей на практичні заняття; усне фронтальне опитування; письмове фронтальне опитування; тестування; оцінювання самостійної роботи; презентації та виступи на наукових конференціях; семестровий контроль (залік).</p>

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	зокрема				усього	зокрема			
л		пр	лаб	с.р.	л		пр	лаб	с.р.	
Тема 1. Лінгвістичні методи	18	4	4	-	10	16	2	2	-	12
Тема 2. Порівняльно-історичне мовознавство 20-х – 60-х рр. XIX ст.	16	2	4	-	10	16	2	2	-	12
Тема 3. Харківська лінгвістична школа	14	2	2	-	10	16	-	2	-	14
Тема 4. Молодограма-тизм	14	2	2	-	10	14	-	-	-	14
Тема 5. Московська лінгвістична школа	14	2	2	-	10	14	-	-	-	14
Тема 6. Казанська лінгвістична школа	14	2	2	-	10	14	-	-	-	14
Разом:	90	14	16	-	60	90	4	6	-	80
Усього годин	90					90				

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Лінгвістичні методи	4	2
2	Порівняльно-історичне мовознавство 20-х – 60-х рр. XIX ст.	2	2
3	Харківська лінгвістична школа	2	0
4	Молодограматизм	2	0
5	Московська лінгвістична школа	2	0
6	Казанська лінгвістична школа	2	0
Разом		14	4

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Структура лінгвістичного методу: вузьке та широке трактування	4	2
2	Основоположники порівняльно-історичного методу	4	2
3	Наукова спадщина О. О. Потебні – фундатора Харківської лінгвістичної школи	2	2
4	Досягнення й вади молодогограматизму	2	0
5	Історико-фонетичні та граматичні дослідження вчених Московської лінгвістичної школи	2	0
6	Вивчення фонології, морфології та дериватології в студіях учених Казанської лінгвістичної школи	2	0
Разом		16	6

4.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Операційний компонент лінгвістичного методу	10	12
2	Порівняльно-історичний метод у студіях М. О. Максимовича та Я. Ф. Головацького	10	12
3	Порівняльно-історичний метод у студіях П. Г. Житецького	10	14
4	Наукові досягнення компаративістів – сучасників учених Лейпцизької лінгвістичної школи	10	14
5	О. О. Шахматов і його роль у розвитку компаративістики	10	14
6	Лінгвогенетичні й типологічні ідеї В. О. Богородицького	10	14
Разом		60	80

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Структура лінгвістичного методу: вузьке та широке трактування	4	2
2	Основоположники порівняльно-історичного методу	4	2
3	Наукова спадщина О. О. Потебні – фундатора Харківської лінгвістичної школи	2	2
4	Досягнення й вади молодогограматизму	2	0
5	Історико-фонетичні та граматичні дослідження вчених Московської лінгвістичної школи	2	0
6	Вивчення фонології, морфонології та дериватології в студіях учених Казанської лінгвістичної школи	2	0
Разом		16	6

4.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Операційний компонент лінгвістичного методу	10	12
2	Порівняльно-історичний метод у студіях М. О. Максимовича та Я. Ф. Головацького	10	12
3	Порівняльно-історичний метод у студіях П. Г. Житецького	10	14
4	Наукові досягнення компаративістів – сучасників учених Лейпцизької лінгвістичної школи	10	14
5	О. О. Шахматов і його роль у розвитку компаративістики	10	14
6	Лінгвогенетичні й типологічні ідеї В. О. Богородицького	10	14
Разом		60	80

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка «відмінно» (90-100 балів) виставляється здобувачеві, який продемонстрував всебічні, систематичні й глибокі знання навчально-програмного матеріалу, уміння без похибок виконувати завдання, передбачені програмою, опанував основну й додаткову літературу, рекомендовану навчальною програмою, засвоїв значущі для майбутньої кваліфікації підвалини основних дисциплін, виявив творчі здібності в усвідомленні, засвоєнні й застосуванні навчально-програмного матеріалу.

Оцінка «добре» (75-89 балів) виставляється здобувачеві, який продемонстрував ретельне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, рекомендовану навчальною програмою, показав систему засвоєних знань з дисципліни та здатність до їх самостійного поповнення й оновлення під час подальшої навчальної роботи й професійної діяльності.

Оцінка «задовільно» (60-74 бали) виставляється здобувачеві, який продемонстрував знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання та майбутньої роботи за спеціальністю, впорався з виконанням завдань, передбачених програмою, але припустився помилок у відповіді на екзамені та під час виконання екзаменаційних завдань, хоча має необхідні знання для їх усунення під керівництвом викладача.

Оцінка «незадовільно» (26-59 балів) виставляється здобувачеві, який має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу, припустився принципових помилок у виконанні передбачених програмою завдань, і не може продовжувати навчання без виконання додаткових завдань з відповідної дисципліни.

Оцінка «неприйнятно» (0-25 балів) виставляється здобувачеві, який не надав для перевірки потрібну кількість правильно виконаних завдань, пропустив без поважних причин значну кількість занять (більше ніж 50%), і не може продовжувати навчання без проходження повторного курсу навчання.

6. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний контроль, підсумковий контроль, семестровий контроль (залік)

7. Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна

1. Методи лінгвістичних досліджень : навчальний посібник / упорядник Н. А. Цимбал. Умань : Візаві, 2019. 106 с.
2. Глущенко В. А., Ледняк Ю. В., Овчаренко В. М., Рябініна І. М., Тищенко К. А. Мова як система : навчальний посібник. 3-е вид., доповн. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2018. 180 с.

3. Глущенко В. А., Овчаренко В. М., Руденко М. Ю. Виникнення і розвиток мови : навчальний посібник. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 58 с.
4. Черемська О. С. Становлення і розвиток Харківської філологічної школи (XIX – перша третина XX ст.). Харків: Видавець Савчук О. О. 2020. 484 с.
5. Development of philological sciences in countries of the European Union taking into account the challenges of XXI century : collective monograph [автори: Атаманчук В. П., Ворона І. І., Глущенко В. А. та ін.]. Lublin : Baltija Publishing, 2018. 544 p.
6. Actual space of philology : [collective] monograph / editors: Olena Kolhan, Nataliia Ovcharenko, Jozef Kaczmarek jr. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2021. 370 p.
7. Глущенко В. А. Онтологічний, операційний і телеологічний компоненти лінгвістичного методу. *Славістичні студії: етнолінгвістика і міжкультурна комунікація*. Люблін : Вид-во Католицького Люблінського ун-ту Іоанна Павла II, 2018. С. 281–296.

Допоміжна

1. Алексенко С. Ф. Конкретно-наукові методи лінгвістичних досліджень : методичні рекомендації для студентів 1 курсу магістратури. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2020. 44 с.
2. Глущенко В. А., Руденко М. Ю. Англійські соціальні діалекти в еволюційному розвитку (XIV – початок XX ст.) : навчальний посібник. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 98 с.
3. Глущенко В. Методологічні пошуки С. Б. Кримського й сучасне мовознавство: до проблеми структури лінгвістичного методу. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології* : зб. наук. праць / [за заг. ред. проф. В. А. Глущенка]. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2018. Вип. 6. С. 3–12.
4. Глущенко В. А., Рябініна І. М., Тищенко К. А. Джерела вивчення історії східнослов'янських мов у студіях І. І. Срезневського. *Лінгвістика*: зб. наук. праць / гол. ред. К. Д. Глуховцева. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2018. № 1(38). С. 5–12.
5. Глущенко В. А. До питання про методологію досліджень О. О. Потебні. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки* : збірник наукових праць / гол. ред. Т. М. Корольова. Одеса : Астропринт, 2019. № 28. С. 29–42.
6. Глущенко В. А. П. Г. Житецький і О. О. Шахматов: методологічний аспект. *Мовознавство*. 2019. № 4. С. 35–48.
7. Глущенко В., Рябініна І. Прийоми роботи з матеріалом давніх писемних пам'яток як джерелом вивчення історії східнослов'янських мов в українському та російському мовознавстві 20-х – 60-х рр. XIX ст. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології* : зб. наук. праць [за заг. ред. проф. В. А. Глущенка]. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. Вип. 9. Ч. 1. С. 5–14.
8. Глущенко В. У витоків історичної типології слов'янських мов: Павло Житецький. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології* : зб. наук.

праць [за заг. ред. проф. В. А. Глушенка]. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2020. Вип. 10. Ч. 2. С. 3–10.

9. Матіяш І. Семантичні трансформації лексеми «country» в контексті еволюції британської мовної картини світу. *Славістичні студії: етнолінгвістика і міжкультурна комунікація*. Люблін : Вид-во Католицького Люблінського ун-ту Іоанна Павла II, 2018. С. 91–100.

10. Скоробогатова О. О. Поетичне мовлення як джерело граматичних студій: Харківська філологічна школа та лінгвістика XX – XXI ст. *Петро Олексійович Лавровський: наукова і науково-критична спадщина* : збірник наукових праць. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. С. 85–96.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. https://studopedia.com.ua/1_163612_osnovni-metodi-doslidzhennya-u-galuzi-filologii.html
2. <https://www.google.com/search?q=%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96+%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8&oq=%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96+%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8&aqs=chrome..69i57j0i22i30i2.22395j0j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

9. Посилання на дистанційний курс

ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?=1019